

Feladatok

1. Mi a hiba a következő okfejtéssel?
A *Hozzá! pizzát!* mondat felszólító, és mégis lehet igazságtartalma. Ugyanis, ha hozol pizzát, akkor igaz lesz, ha nem, akkor pedig hamis.
2. Gondoljuk végig és beszéljük meg, hogy mi történik akkor, ha a tagadást ismét tagadjuk: nem igaz az, hogy nem kedd van.
3. Készítsük el az előzőek mintájára a pontos szűrőfeltételeket az alábbi kívánságokhoz:
  - a) Az egyik résztvevő meghallott egy nagyon érdekes okfejtést egy másik résztvevőtől, akinek a névkártyáján az Antal nevet látta, csak azt nem tudja, hogy ez vezeték- vagy keresztnév. Ki lehetett az illető?
  - b) A konferencia utolsó napján Bertold és Marietta névnap lesz. Kiket kell üdvözölni ez alkalmából?
  - c) Az egyik résztvevő, Deli Anna összebarátkozott egy másik résztvevővel, akinek hamarabb haza kellett utaznia, és tartani szeretné vele a kapcsolatot, de csak annyit tud róla, hogy Budapesten tanít történelmet, a keresztnéve pedig Judit.

Vissza a netre!

A Wikipédia

A Wikipédia egy olyan enciklopédia, amelyet az internet felhasználói közösen alkotnak. Ha valaki új dologról szeretne írni benne, módosítaná vagy kijavítaná mások munkáját, estleg hozzáfűzne valamit, akkor bátran nekiállhat. Még csak fiókot sem kell készítenie, hozzá is foghat a szerkesztéshez. Ennek kapcsán a **jogosultságokat** vesszük górcső alá. Természetesen itt is egy adatbázis áll a háttérben, ami a Wikipédia oldalain lévő tartalmakat és azok változásait tárolja.

Ha bárki bármibe belenyúlhatna, már rég- rég káoszba fulladt volna az egész enciklopédia. A Wikipédiának vannak adminisztrátorai, akiknek joguk van törölni, a módosított tartalmat vissza- vagy helyreállíthatják, egyes szerkesztőket hosszabb-rövidebb időre blokkolhatnak, illetve bizonyos lapokra különleges lapvédelmet állíthatnak be. A szerkesztők a forráshivatkozások meglétét is ellenőrzik, ha hiányoznak, akkor elkéri a szerkesztőtől. (Ezzel a munkával az információk hitelességét kívánják biztosítani.)

Ezek a speciális jogosultságok biztosítják, hogy ez a tudástár folyamatosan fejlődhesen, bővíthessen, hiszen bárki hozzáadhat információkat az eddigiekhez, javíthat azokon, vagy frissítheti az időközben elavult, megváltozott adatokat. Az adminisztrátorok folyamatos felügyelete garantálja, hogy valaki tévedéséből vagy szándékos károkozási próbálkozásból ne lehessen helyreállíthatatlan probléma.

A Kréta

Talán nincs is olyan magyar középiskolás, aki ne hallott volna a Kréta rendszerről, hiszen a legtöbbjüknek ez az elektronikus ellenőrzője. Bár a jegyek nyilvántartásán kívül még számos más szolgáltatása is van, de nekünk most ezt is elég lesz átgondolni, hogy jobban megérthessük a jogosultságok rendszerét. Ennek itt is az a feladata, hogy megakadályozza az illetéktelen módosításokat és azt, hogy érzékeny információk szivároghassanak ki és jussanak olyanok kezébe, akikre az nem tartozik.

Egy tanár jogosult arra, hogy a tanulóinak a saját tantárgyából jegyeket írjon be, de a többi tantárgy érdemjegyeit ugyan megnézheti – hiszen a tanárokat köti a titoktartási kötelezettség –, de átjavítani, törölni nem tudja azokat. Az osztályfőnöknek és az iskolavezetésnek a tanárokhoz képest vannak még további többletjogosultságai, de azok főként a hiányzásokkal, ellenőrzéssel kapcsolatosak.

A tanuló csak megtekintheti a saját jegyeit, a többiekét nem, és a sajátját sem módosíthatja, törölheti. Ez így is van jól, hiszen sokakban feltámadt már a kisördög, hogy törölje vagy kozmetikázza a kapott, nem túl jó jegyét. A rövid távon jónak tűnő csalás ideiglenesen mentesít a vélelmezett retorzióktól, az esetleges szülői büntetéstől, de hosszabb távon sokkal komolyabb következményei lehetnek.

A tanulók szülei is csak a saját csemetéjük osztályzataiba nyerhetnek betekintést.

Közösségi média

A webdizájnernek ugyan elég jól el tudják takarni, de a közösségi média bármelyik formája mögött egy meglehetősen bonyolult adatbázis rejtőzik. Ezek a csatornákon másokkal kommunikálunk, pl. posztolunk, kommentelünk, tehát közzétesszük, megosztjuk a véleményünket. Az emberek többnyire nem jól reagálnak az övéktől eltérő véleményekre. Az adatbázis és a felhasználók védelme indokolja, hogy többféle biztonsági beállítás védjen a zaklatástól, átveréstől. Azt azért jó tudni, hogy ezek is olyanok, mint a biztonsági öv az autóban, csak akkor védenek, ha használjuk is őket.

Érdemes egyszer rászánni egy kis időt, hogy megnézzük, milyen lehetőségeink vannak. Aki úgy véli, hogy ezeket csak a teljesen amatőrök miatt készítik, az maga is az. Ha végignézzük a biztonsági lehetőségeinket, talán feltámad bennünk némi egészséges bizalmatlanság. Például azon túl, hogy beállítjuk, kik láthatják a posztjainkat, a jövőben az is eszünkbe fog jutni, hogy akkor se adjuk meg bizalmas adatainkat, mondjuk jelszavunkat, ha azt kéri valaki.

Ha az adott médium engedi, kukkantsunk bele a tevékenységnaplóba! Az adatbázis még az évekkel ezelőtti posztjainkat, hozzászólásainkat is tárolja. A felület mögött meg-

húzódó adatbázis méretét sejteti, hogy minden régi dolgot tárol, és mindezt több millió felhasználónál. Bizony ez is az oka annak, hogy néha dühítően lassúnak érezzük az adott médium működését. Nekünk nem érdemes beállnunk az ezen a lassúságon, akadozáson dühöngők táborába, hiszen már ismerjük és értjük az okát.

Az e fejezetben megtárgyalt jogosultságok csak akkor működnek jól, ha mindenki a saját jogosultsági szintjét biztosító felhasználónévvel és jelszóval jelentkezik be az adatbázisba.

Feladatok

- Indítsuk el a böngészőnket, a címsorába gépeljük be a <https://hu.wikipedia.org> címet! Ez a Wikipédia magyar kezdőlapjára visz. A bal oldalon lévő kínálati listából kattintsunk a *Lap taláломra* linkre! Lapozzuk végig az oldal felső részén látható *szócikk, olvasás, szerkesztés, laptörténet, vitalap* füleket! Ezekből látható az enciklopédia szerkesztésének sokrétűsége. Zárjuk be a megnyílt lapot minden változtatás nélkül!
- Keressük fel Magyarország olimpiai bajnokainak listáját és a kémiai elemek listáját tartalmazó Wikipédia-oldalakat!
  - Van-e lehetőség az oldalakon lévő táblákban szűrésre vagy rendezésre?
  - Vajon miért?
  - Ezek közül melyik az az oldal, amely – véleményeink szerint – a közeljövőben időről időre frissítésre szorul?
- Beszéljük meg a tanár irányításával közösen, hogy mi mindenre érdemes ügyelni, ha a közösségi médiát vagy csak úgy általában az internetet használjuk!

Javasolt szempontok:

- Mit ne tegyünk soha a világhálón?
- Milyen oldalakra ne látogassunk el soha?
- Milyen tartalomra ne kattintsunk rá soha?
- Mit jelent az, hogy az interneten mindennek nyoma marad? Ez inkább jó vagy rossz?
- Mire jó az inkognitóablak vagy más néven privát ablak?
- Milyen adatainkat ne osszuk meg másokkal, főleg ismeretlenekkel?
- Mennyire kell fenntartással olvasni az információkat a neten? Minden igaz? Minden átverés?
- Hogyan reagáljunk mások megosztására vagy a saját megosztásaink kommentjeire?
- Mennyire illik ügyelni mondandónk érthetőségére, a nyelvhelyességre és a helyesírásra?
- A csupa nagybetűs írás figyelemfelkeltő vagy hibás?

